

SURİYE'DE MİLİTAN SELEFİ HAREKETİN GEÇMİŞİ

YEMAN EBU ZEYD

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2019

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adresi : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon: +90 850 888 15 20 Faks: +90 (312) 430 39 48

Email: orsam@orsam.org.tr

Fotoğraflar: Anadolu Ajansı (AA)

SURİYE'DE MİLİTAN SELEFİ HAREKETİN GEÇMİŞİ

Yazar Hakkında

Yeman Ebu Zeyd

Suriyeli Araştırmacı

Temmuz 2019

İçindekiler

Giriş	3
Militan-Selefilğin Tanımı ve Genel İlkeleri	3
Suriye’nin Dini Haritası.....	3
Suriye’de Militan-Selefilğin Başlangıcı	5
11 Eylül Olayları ve Suriye’de Militan-Selefilğin Yayılmaya Başlaması	5
Suriye’deki Militan-Selefilğin Gelişiminde Dönüm Noktası: Irak Savaşı.....	5
Irak’ta Ebu Musab Zerkavi’nin Ortaya Çıkışı	6
“Ebu el- Ka’ka el Halebi” Olayı	6
Suriye El-Kaidesinin Bölünmesi ve Bunun Militan Selefilğin Yayılmasına Etkisi	7
Cund el-Şam’ın Suriye’deki Eylemleri	8
Suriye Rejiminin Kapsamlı Güvenlik Operasyonu	8
Nahr el-Bared Olayları	9
El-Kaide ve Fetih el-İslam Örgütlerinin Suriye’de Militan Selefilğin Yayılmasına Etkileri	9
Suriye El-Kaidesinin Çökertilmesi	9

Giriş

Birçok ülkenin haklı biçimde ve önce El-Kaide sonra da IŞİD örnekleri üzerinden özellikle 11 Eylül sonrasında militan selefleri terörist olarak tanımlaması sebebiyle bu akım, 21. yüzyılın ilk yarısındaki en önemli olgulardan biri olarak kabul edilmelidir. Geçmişte bu akımın taban bulabilmesi açısından zayıf konumda olduğu Suriye’de 2011 yılında başlayan halk ayaklanması dönüm noktası olmuştur. Suriye bu tarihten sonra dünyadaki militan selefi hareketlerin kalelerinden biri konumuna gelmiştir. Suriye’de militan-selefizmin yükselişini anlayabilmek açısından 2011 öncesinde ülkede durumun nasıl olduğunun ortaya konması büyük önem taşımaktadır. Suriye’de 2011 öncesinde bu hareket her ne kadar çok güçlü olmasa da belli bir tabanı ve geçmişi olduğunu da not etmek gerekmektedir. Bu çalışma, 2011 sonrasını anlayabilmek açısından Suriye’de 2011 öncesine kadar militan-selefi hareketin geçmişini ele almaktadır. Bu şekilde söz konusu hareketin Suriye’de güçlenmesi, düşünürler ve gençler arasında nasıl zemin bulabildiği sorusuna yanıt aranmaya çalışılacaktır.

Militan-Selefilik Tanımı ve Genel İlkeleri

İslamda cihat kavramı, tarih boyunca dinin temel ilkelerinden biri oldu. Cihat olgusu bir mezhep veya fırkaya atfedilmemekte ve “militan-selefilik” şeklinde bir fırka da bulunmamaktadır. Ancak yine de genel olarak selefilik Arap Yarımadası’nda ortaya çıktı. Vahhabiliğin Mısır ve Suriye’ye de yayılmasından sonra 1970’li yılların ortasında Mısır’da militan-selefilik hareketlerini benimseyen İslami gruplar ortaya çıktı. Ancak militan-selefilik usul olarak “Afgan cihadı”ndan sonra 1990’ların başına kadar henüz tam olarak oturmamıştı. Afganistan’da Ebu Muhammed el-Makdisi’nin “Molla İbrahim” kitabı ve Abu Qatade el Filistini’nin Londra’da yayımlanan El-Menhec Dergisinde yayınlattığı “İki

Usul Arasında” başlıklı makale ile militan selefilik fikri temelleri oluşturuldu. Buna göre militan selefilik genel ilkeleri şu başlıklar altında özetlenebilir:

1. Arap ve Müslüman çoğunluklu ülkelerdeki şeriatla idare edilmeyen ülkeleri tekfir etmek.
2. Birleşmiş Milletler, Arap Birliği gibi uluslararası kurum ve kuruluşların tekfir edilmesi.
3. Kurulması planlanan devletin anayasasını şeriate göre düzenlemek.
4. Değişim ve yönetimi elde etmede “cihad”ı tek yöntem olarak kabul etmek.
5. Vatandaşlık ilkesini “küfür” saymak ve reddetmek.
6. Parlamentoları iktidara ulaşma aracı olarak görenleri iktidarı elde ettikten sonra kanunları tedrici olarak uygulamalarını tekfir etmek.
7. Polis teşkilatı, istihbarat ve ordu gibi “Tağutun aygıtları” olarak adlandırılan kurumları tekfir etmek.
8. Allah’ın şeriatına göre hüküm vermek yerine tağutun kanunlarına göre hükmeden hakim, savcı ve avukatları tekfir etmek.

Suriye’nin Dini Haritası

Suriye halkı genel kodları itibariyle muhafazakar-dindar bir toplum olarak tanımlanabilir. İslam dini, günümüzde Suriye olarak bilinen “Bilad-i Şam” coğrafyasında 1920 Fransız işgaline kadar halk ve yönetim arasında bir toplumsal sözleşme görevi gördüğü gibi insanların toplumsal ve gündelik hayatlarında sosyal ilişkileri düzenleyen bir güce de sahipti. Bilad-i Şam’da dört fıkhi mezhep yaygın olup üç yüz yıldan fazladır Eş’arilik akidesi bölgeye hakimdir. Selefilik olarak adlandırılan düşünce, 1960’lı yılların başlarına kadar bölgede mevcut değildi. Suriye’de

selefilik’in tohumlarını atan kişi “Arnavut selefi” olarak da bilinen Şeyh Muhammed Nâsırüddin el-Elbânî olarak kabul edilir. Özellikle seküler Baas Partisi’nin Suriye’de iktidara gelmesi ve sonrasında da Baas içi darbeyle Hafız Esad’ın Devlet Başkanı olması sonrasında, 1975’te ilk militan hareket ortaya çıktı. Müslüman Kardeşlerle bağlantılı olan ve “bilimsel selefilik”i benimsemeyen Hamalı Mervan Hadid tarafından kurulan bu hareket, 1982’deki Hama Katliamıyla ortadan kaldırılana kadar varlığını artırarak sürdürdü.

Bu süreçte Suriye Müslüman Kardeşler Hareketi üç ayrı akıma ayrıldı:

1. *Militan olup selefi olmayanlar*: Mervan Hadid tarafından kurulan ve Suriye rejimine karşı silahlı eylemler yapan “Öncü Savaşçılar” hareketi.
2. *Selefi olup militan olmayanlar*: İssam Atar’ın öncülüğünde barışçıl ve siyasal mücadeleyi öne çıkaran Müslüman Kardeşlerin Şam kolu.
3. *Ne militan ne de selefi olanlar*: Bu akım, Müslüman Kardeşlerin 1990’ların sonlarında Suriye’yi terk etmesi sonrasında, “Şeref Ahdi”

adıyla bir grubun silahlı mücadeleyi terk edip rejimin çizdiği çerçevede diyalog ve reform çağrısı yapmalarıyla görünürlük kazandı. Bu akımın önde gelenleri; Ali Sadreddin el-Bayanoni ve Adnan Saaddetin’dir. Yine Suriye’de dini alanda faaliyet gösteren ve rejimin de desteklediği tebliğ, davet, Kur’an eğitimi ve tasavvufi konularla öne çıkan cemaatler, tarikatlar da bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak da Kuftaro Cemaati, Şam’daki Amin Sheikho Hareketi ve Kamışlı’daki Kürt Haznevi Hareketi sayılabilir.

El-Bani’nin “siyaseti terk etmek en iyi siyasettir” sözünü kendilerine şiar edinen ilmi selefilik, 1960’lı yıllardan beri Şam ve çevresinde yayılmış bir fikri gruptur. Bu düşünce, halkın çoğunluğunun Hanbeli mezhebine tabi olduğu Şam’ın kırsalındaki Duma’da da etkisini gösterdi.

Suriye’de Militan-Selefilğin Başlangıcı

El-Bani’nin “siyaseti terk etmek en iyi siyasettir” sözünü kendilerine şiar edinen ilmi selefilik, 1960’lı yıllardan beri Şam ve çevresinde yayılmış bir fikri gruptur. Bu düşünce, halkın çoğunluğunun Hanbeli mezhebine tabi olduğu Şam’ın kırsalındaki Duma’da da etkisini gösterdi. Müslüman Kardeşler Hareketinin Suriye’de varlık göstermesi ve Esad rejimine karşı mücadele etmesi, selefi gençler ve İhvanî gençler arasında bir etkileşimin başlamasına sebep oldu. 1990’lı yılların başlarına kadar bu iki grup arasında, Ebu Muhammed el Makdisi (Ebu Katada)’nin kitaplarının el altından neşredilmesiyle birlikte çeşitli ilmi alışverişler devam etti. Öyle ki gençlerden oluşan ve kendilerine üs olarak Yermuk Kampını seçen bir grup, bu kitaplar üzerine okuma halkaları kurdu ve kitabın gizlice yaygınlaşmasını sağladı. Grubun üyeleri 1997 yılında örgüte kaynak sağlamak için Yebrudlu bir Hristiyan kuyumcuyu öldürdü. Çok geçmeden güvenlik güçleri tarafından yakalanan ve 25 kişiden oluşan bu örgüt üyelerinden bir kısmı idam edildi, diğerleri ise ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. Bu örgüt, Suriye’deki militan-selefilğin ilk tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır.

11 Eylül Olayları ve Suriye’de Militan-Selefilğin Yayılmaya Başlaması

Suriye’deki militan selefilerin sayısı, 2001 yılına kadar en fazla 40 kişiden ibaretti ki onların da çoğu Seyidnaya hapishanesindeydi. 11 Eylül olayları sonrası Baas rejiminin sürdürdüğü “direnış kültürü” ve İsrail’i desteklediği gerekçesiyle ABD’ye karşı oluşturulan olumsuz atmosferin de etkisiyle Suriyeli birçok genç, 11 Eylül ile ABD’den intikam aldığını düşündükleri El-Kaide’ye katılmak istediler. Çünkü bu gençler her ne olursa olsun ABD ve İsrail aleyhine bir şeyler yapmak istiyordu ve nihayetinde kendilerini

silahlı mücadelede rakipsiz olan bu örgütün içinde buldular. Nitekim Suriye toplumunun muhafazakar yapısı ve özellikle de ilmî selefilik geçmişi olan ve El Makdisi’nin kitaplarının da etkisi altındaki Suriyeli gençlerin bu örgüte meyletmesi kolay oldu. Şam’daki Yermuk Mülteci Kampını kendilerine merkez edinen bu gençler, Afganistan’a gidip El-Kaide’ye katılmayı planlıyordu. Ancak pratikte bu gençlerden en fazla 30 kişiden oluşan bir grup Afganistan’a gitmek üzere yola çıkabildi. Bu girişimleri Afganistan yolunda, İran’dan geçerken tutuklanmaları ve Suriye rejimine iade edilmeleriyle Seyidnaya hapishanesinde son buldu. 2001-2005 yılları arasında cezaevinde kalan bu gençler, serbest kaldıklarında militan selefilğin yayılmasında rol oynadı. Bu örgüt iki kişi tarafından yönetildi:

- *Baha el-Cağl*: Doksanlarda Afganistan’da mücahit olarak bulunmuş bu şahıs Ebu Katada’nın öğrencisi olarak bilinmektedir.
- *Şakir el-Ebsi*: Kendisi daha sonra “Fetih el-İslam” örgütünün lideri olacaktır.

Suriye’deki Militan-Selefilğin Gelişiminde Dönüm Noktası: Irak Savaşı

ABD’nin 2001’de Afganistan’daki Taliban yönetimini devirmesinden sonra Suriye’deki militan-selefiler arasında zaten artarak devam eden ABD nefreti 2003’te Irak’ın işgal edilmesiyle iki katına çıktı. Bu da selefi gençlerde ABD ve İsrail’e karşı büyük bir öfke birikmesine neden oldu. Özellikle Şam yönetimi, George Bush’un bazı ülkeleri “Şer Üçgeni” olarak tanımlamasından dolayı Irak’tan sonra sıranın Suriye’ye geleceğini bildiği için ABD’nin Suriye’ye yönelik planını geciktirmek adına Irak Savaşının ilk dönemlerinden itibaren direnişçileri desteklemeye karar verdi. Suriye Baas rejimi, fiili olarak da Irak’taki direnişe destek vermeleri için gençleri örgütlemek ve ücretsiz otobüslerle Irak sınırına taşımak suretiyle bu desteğini açıkça gösterdi. Henüz Bağ-

dat’ın düşmediği dönemde Irak’a giren bu gençler dindar insanlardan oluşsa da selefi değillerdi. Zaten Irak direnişine katılan bu gençlerin yaklaşık yüzde sekseni Bağdat işgal edilince Suriye’ye geri döndüler. Irak’ta kalan yaklaşık yüzde yirmilik kesim ise henüz yeni oluşan “İslam Ordusu, 1920 Devrim Tugayı, Mücahitler Ordusu” ve benzeri örgütlere katıldı.

Irak’ta Ebu Musab Zerkavi’nin Ortaya Çıkışı

Gerçek adı Ahmed el-Haleyle olan Ürdünlü Ebu Musab, militan-selefililiğin kurucusu Ürdünlü Ebu Muhammed el-Makdisi’nin öğrencilerinden olup kendisiyle cezaevinde tanışmış ve tedrisinden geçmiştir. Zerkavi 1999 yılında cezaevinden çıkınca Afganistan’a giderek İran sınırında Herat adında bir askeri kamp kurdu. Taliban yönetiminin devrilmesinden sonra 2002’de Irak’ın Kürt bölgesindeki Beyara bölgesine giderek militan-selefi bir hareket olan “Ensar el-Sunne’ye katılarak ABD karşı mücadele etti. Zerkavi, daha sonra ABD işgaline karşı “Tevhid ve Cihat Tugayları” adlı örgüt bünyesinde cihat ilan ederek saldırılarını başlattı. Bu örgüt her ne kadar militan-selefi fikrine sahip olsa da 2004’te Zerkavi’nin El-Kaide’ye biat ettiğini duyurmasına kadar bağımsız hareket ediyordu. El-Kaide lideri Usame bin Ladin’in bu biatı kabul etmesiyle örgüt “El Kaide’nin Mezopotamya kolu” olarak kabul edildi.

Zerkavi, birçok Iraklı yerel grupları yanına alarak ABD ordusuna yönelik askeri eylemler yürüttü. Suriyeli gençler de bu süreçte Irak El-Kaidesine katılmak suretiyle direniş cephelerinde varlık gösterdi. Daha sonra bu Suriyeli gençler, Ebu Musab el Zerkavi’nin talebiyle Suriye El-Kaidesini kurdular ve Irak’taki direnişe savaşı, intihar eylemcisi ve mali yardım gibi lojistik destek sağladıkları bir şubeye dönüştüler. Lübnan asıllı Hasan Neba Suriye El-Kaidesinin emirliğini 2005 yılında rejim tarafından tutuklanıp Lübnan’a teslim edilene kadar üstlendi. O tarihe kadar bu örgüt kaçak yollardan Suriye’den Irak El-Kai-

desine patlayıcı ve diğer maddeler sağlamaya devam etti. Suriye El-Kaidesinin o vakte kadarki üye sayısı Şam ve kırsalında, Hama kentinde ve Halep kırsalında toplamda 200-300 kişiyi geçmiyordu.

“Ebu el- Ka’ka el Halebi” Olayı

Irak’ta ABD güçlerine karşı direnişin şiddetlendiği ve Suriye’deki gençlerin Irak’a seferberlik başlattığı dönemde, Halep’in el Sakhur bölgesinde Mahmud Kul Ağasi adında bir vaiz ortaya çıktı. Ala Bin Hadrami Caminde ABD ve İsrail’e karşı cihad çağırısı yapan ve coşkulu hutbeleriyle öne çıkan bu vaiz, militan-selefilere özgü kısa fistan ve uzun saçıyla dikkat çekiyordu. Selefi olmayan ancak dindar ve cuma hutbesini dinlemeye istekli sıradan Halepli gençler bu camide toplanmaya başladı. Ancak daha sonra Suriye’nin dört bir yanından gençler camiye akın ettiler ve dinledikleri hutbeleri CD’lere kaydetmek suretiyle yaydılar. El- Ka’ka, Ürdün ve Suriye’nin çeşitli bölgelelerinden gelip bu camide hutbe dinleyen gençleri, bir süre sonra camii içinde ve evlerde savaş teknikleri ve yakın mesafe silah kullanımıyla ilgili eğitimler vermeye başladı. El- Ka’ka Suriye istihbaratıyla olan ilişkisini gizleyerek altı ay boyunca bu gençleri Irak’a göndermeye devam etti. 2004 yılının ortalarında, kendisine bağlı

olarak Irak’a giden bazı gençlerin askeri istihbaratın Filistin ofisi tarafından tutuklanması üzerine El- Ka’ka’nın bir askeri istihbarat ajanı olduğu ortaya çıktı. Suriye istihbaratı, El- Ka’ka’nın bu girişimiyle şunları amaçlamıştı:

- Selefi ve radikal dini eğilimi olan gençleri Irak’taki çatışma ortamına göndermek suretiyle onlardan kurtulmak.
- Bush yönetiminin Irak’ı hızlı bir şekilde kontrol etme ve sonrasında Suriye’ye yönelme planını, Irak’taki İslami direnişi destekleyerek engellemek.

El- Ka’ka’nın çevresindeki bazı gençlerin tutuklanması, kendisiyle ilgili şüpheleri arttırdı. Bu da kendisini ajanlıkla itham eden selefi gençler ve onu masum görenler arasında büyük bir iç ayrılığa sebep oldu. Aslında bunun bir sebebi de Suriye istihbaratı ile bağlantısı hakkında kesin bilginin olmamasıdır. Mesela Irak’a gönderdiği otuz kişiden sadece yirmisinin Irak’a girebilmesi onunla ilgili şüpheleri arttırıyordu. Bütün itham ve şüphelere rağmen bazı gençler Ka’ka ve arkadaşları vasıtasıyla Irak’a girip oradaki direniş saflarına katılmaya devam etti. Bu da eli silah tutan her Müslüman erkeğin cihada katılmasının farz el-ayn olduğunu vaaz eden Ka’ka’yı gençleri teşvik eden bir konuma getiriyordu.

Bu durum neredeyse Suriye El-Kaidesinin iç bölünmeler yaşadığı ve Ka’ka’nın Suriye istihbaratına çalıştığı kesin şekilde anlaşıldığı 2005 yılına kadar devam etti. Ka’ka hakkındaki şüphelerin netleşmesi ve özellikle gençleri Irak’a Suriye istihbaratı aracılığı ile gönderdiğinin anlaşılması üzerine artık gençleri göndermekten vazgeçti ve sonuç olarak çevresindeki gençler dağılmaya başladı. Ka’ka, gençlere Irak’a artık neden gitmemeleri gerektiğini ise şöyle anlatıyordu: “Irak’ta bir katliam yaşanıyor, şimdi Suriye’de toplanmalı ve cihat için uygun zamanın gelmesini beklemelisiniz.”

Suriye El-Kaidesinin Bölünmesi ve Bunun Militan Selefililiğin Yayılmasına Etkisi

Suriye El-Kaide’sinin lideri Moayad el-Libani’nin tutuklanmasından sonra örgütün üye sayısı, Körfez ülkelerinden Suriye’ye gelip Irak’taki “cihad”a katılmak isteyen yabancılarla birlikte 250’yi aştı. Kendilerine barınma ve lojistik hizmetler verilen bu kişiler daha sonra kaçak yollardan Irak’a girebilmeleri için sınır hattına nakledildi. Suriyeli bazı gençler bu örgütün Irak’ta güçlü olduğunu, silah ve paraya sahip olduğunu düşünmeye başladılar. Suriye rejiminin işlediği suçlar sebebiyle bu gençler, rejimin güvenlik güçlerine yönelik silahlı eylemler yapma kararı aldılar. Ebu Musab Zerkavi durumu öğrendiğinde, Suriye’nin Irak için lojistik bir arka bahçe olduğunu söyleyip buna karşı çıktı. Zerkavi, “Irak cihadı”na katılımı sağlayan yolu kapatmasını diye rejime yönelik herhangi bir eylemin yapılmasını engellemeye çalıştı. Ancak Zerkavi’nin bu tavrından ve söyleminden rahatsız olan gençler, örgütte iç bölünmeye sebep oldular. Zerkavi’ye muhalif olan isimlerin en önde geleni olan ve örgütün Halep sorumlusu Zekerriyya Afş, 2005’te “Cund el-Şam” adında yeni bir örgüt kurdu.

Bu yeni örgütün başlıca kaleleri ve liderleri şunlardı:

- Ebu Şaher lakaplı Mohammed Şaher Haysieh liderliğinde Hama kenti
- Ebu el Abbas el Haskavi lakaplı Saab el- Abbas liderliğinde Haseke bölgesi
- Ebu Ömer Dürzi liderliğinde Zabadani ve Madaye bölgeleri

Bu süreçte Suriye istihbaratı da boş durmadı ve Deralı Ebu Halil ve Ebu Ahmed adında iki istihbarat çalışanıyla örgütün içine sızdı. Bu iki kişi görünürde cihat isteyen ve Ebu Şaher’e biat etmiş kişilerdi. İkisi de dört ay kadar kısa bir sürede örgüt içinde oldukça etkili pozisyonlara

geldiler ve örgütün iç işleyişi, zayıf ve güçlü yanlarına dair tüm sırlara hâkim oldular. Örgütün komuta kademesinin şemasını rejime bildirmeleri üzerine örgütün yaklaşık 75 üyesi güvenlik güçlerince tutuklandı.

Cund el-Şam’ın Suriye’deki Eylemleri

Cund el-Şam örgütünün 2005 yılında Suriye rejimine karşı yaptığı eylemlerin en dikkat çekimleri; Hava Kuvvetleri İstihbarat Karargahı

Irak Savaşı ve El-Kaide’nin bölgedeki varlığından etkilenip militan-selefiligi benimsemiş olan gençler, rejimin başlattığı operasyonlarla korkuya kapıldılar. Bu dönemde kendini militan selefi olarak tanımlayan gençlerin sayısı 2.500’ü aşmıştı. Bu gençler, “cihad”a katılmak için farklı yollar aramaya başladıkları bu dönemde “Fetih el-İslam” adlı örgülle tanıştılar.

ve Maaret el-Numan şehrindeki silah deposunun keşfi oldu. Yine Zabadani kasabasında içinde Şiilerin olduğu bir otobüs bombalandı. Örgüt ve rejim, Hama ve Haseke’deki çatışmalar da dahil birçok defa karşı karşıya geldi. Suriye rejimi, örgütü 2005 yılının Eylül ayında tamamen dağıtana dek örgüte karşı kapsamlı bir tutuklama operasyonu yürüttü. Rejim güçleri örgüt üyelerini önce Zargaya ve Zebadani bölgesindeki dağlarda sıkıştırdı ve sonra da hepsini tutukladı. Örgüt liderleri Ebu Şaher ve Ebu Abbas bu operasyonlarda tutuklanırken, Ebu Ömer el-Dürzi ise Şam’daki çatışmalarda öldürüldü.

Suriye Rejiminin Kapsamlı Güvenlik Operasyonu

2003 yılından 2005 yılına kadarki dönemde Irak’a cihat için gidip geri dönenler Suriye rejimi tarafından üç ile altı ay arası süreyle tutuklandılar. Daha sonra serbest bırakılan bu kişiler, Suriye El-Kaide’sinin bölünmesi sebebiyle Cund el-Şam adlı örgüte katılmaya başladılar. Suriye rejimi 2005 Eylül ayında bu kişilere yönelik geniş kapsamlı operasyonlar başlattı ve bütün militan selefleri tutukladı. Bu operasyonlarda tutuklanan 500’ü aşkın selefi, Sayidnaya hapis-hanesine gönderildi.

Irak Savaşı ve El-Kaide’nin bölgedeki varlığından etkilenip militan selefiligi benimsemiş olan bu gençler, rejimin başlattığı operasyonlarla korkuya kapıldılar ve kendilerini Suriye istihbaratından gizlemek için sakallarını kesmeye başladılar. Bu dönemde kendini militan selefi olarak tanımlayan gençlerin sayısı 2.500’ü aşmıştı. Bunların %90’ı Irak Savaşı’na katılmak için açık olan kapıların rejim tarafından kapatılmasından sonra bu düşüncüyü benimsemeye başlayanlardan oluşuyordu. Bu gençler, “cihad”a katılmak için farklı yollar aramaya başladıkları bu dönemde “Fetih el-İslam” adlı örgülle tanıştılar.

Daha önce bahsedildiği üzere 2001 yılında Sayidnaya hapis-hanesine giren Filistin asıllı Shaker el-Ebsi, 2005’in başlarında serbest kaldı. Hapisten çıktıktan sonra Lübnan merkezli, Filistin’in kurtuluşu için mücadele eden bir militan-selefi örgüt kurmaya karar verdi. Bu örgütü kurma ve yönetme işini gizlice yürütebileceğini sanan el-Ebsi, Lübnan’ın Suriye sınırındaki bölgede askeri kamplar kurdu ve bu kamplara Suriyeli gençlerin de kaçak yollardan katılmasını sağladı. Ancak el-Ebsi’nin gizli yürüttüğünü sandığı bu faaliyetleri, selefi gençlerin tamamen toplanmasını bekleyen Suriye istihbaratı tarafından dikkatle takip ediliyordu. Suriye üzerindeki ABD baskılarının artması ve Irak’taki direnişi desteklediği yönündeki ithamlardan dolayı, Suriye

rejimi, kendinin de teröre maruz kalan bir ülke olduğunu kanıtlamak üzere bu kamptakileri topluca tutuklamayı amaçladı. Fetih el-İslam örgütünün lideri Shaker al Ebsi ise kamplarda eğitim gören gençleri, El-Kaide’nin Filistin için cihat eden bu örgütü, Lübnan’daki resmi kolu olarak tanıyacağını söyleyerek motive ediyordu. Bu gençler, kamplarda yaklaşık 8 ay boyunca savaş teknikleri ve silah kullanımını öğrendi. Daha sonra Suriye rejimi, 2006’nın sonu 2007’nin başında bu kamplardan tatil için Suriye’ye dönen herkesi tutuklamaya başladı. Rejim bu süreçte, Lübnan’daki kampla ilişkili 400’den fazla genci geri dönüş yolunda tutukladı.

Nahr el-Bared Olayları

Fetih-ul İslam Örgütünün ortaya çıkmasından sonra, Shaker el Ebsi ve beraberindeki gençler Lübnan’da bir Filistinli mülteci kampı olan Nahr el-Bared’e yöneldiler. Kampın çevresine hendekler ve koruma kalkanı olarak tüneller kazdılar. Bunun üzerine Lübnan ordusu, 2007 yılında Hizbullah ve Akdeniz’deki ABD ve Fransız askerlerinin de desteği ile şiddetli bir saldırı başlattı. Nahr el-Bared kampına düzenlenen baskın sonucunda Fetih el-İslam Örgütü ortadan kaldırıldı.

El-Kaide ve Fetih el-İslam Örgütlerinin Suriye’de Militan Selefilğin Yayılmasına Etkileri

Selefi gençlik ilk etapta Şam’da dini derslere katılan üniversite öğrencileri arasında yayıldı. Daha önce de belirtildiği üzere ilmi selefilğin alimleri, camii ve evlerde dersler veriyordu. Bu alimlerin en göze çarpanları; Şam’da ders veren ve Şeyh Albani’nin öğrencisi olan Dr. Mamoun Hamoush, Lazikiye’de ders veren yine İlmi Selefi Muntasar el-Naib ve militan selefilik üzerine dersler veren Zubeyr İbrahim Şibûn idi.

Ancak Halep’teki selefilerin tutuklanması sonrası bu şehirdeki faaliyetler gizli ev sohbetleri şeklinde yürütüldü. Bu sebeple burada Şam’daki

kadar aktif ve meşhur selefi şeyhler ortaya çıkmadı.

Üniversite öğrencileri arasından militan selefilği benimseyip Irak Savaşı’na veya Lübnan’daki Fetih el-İslam örgütüne katılan gençler, tatil için Suriye’ye döndüklerinde beraberlerinde akrabalarından veya arkadaşlarından en az iki üç kişiyi cihat için ikna ediyorlardı. Böylece her biri yanında iki üç kişiyle “cihad” a tekrar dönüyordu. Suriye’de militan selefilerin sayısı 2005’ten 2007’e kadarki süreçte üç katına çıkmış ve neredeyse 4.000 gence ulaşmıştı. Bunların yarısından fazlası militan selefilik, El Kaide ve Fetih el-İslam üyeliği suçlamasıyla Sayıdnaya hapisanesine gönderildi. Dışarda kalanlar ise militan selefilği çağrıştıracak bütün sembollerden arınmak, sakallarını kesmek suretiyle gizlenmek zorunda kaldı.

Suriye El-Kaidesinin Çökertilmesi

Lübnan’daki Feth el-İslam örgütü ortadan kaldırılırken Suriye El-Kaidesine yönelik de operasyonlar yürütülüyordu. Örgüt tutuklanan her bir emirinin yerine yeni bir emir tayin etmek suretiyle varlığını devam ettirmeye çalıştıysa da başarılı olamadı. Örgütün ikinci emiri Fawaz al Lubnani’nin 2006’da tutuklanması üzerine yerine tayin edilen üçüncü emir Gutalı Farac da 2007 yılında tutuklandı. Onun yerine atanan son emir Halepli Muhammed el Fatih’in de 2008’de bir operasyonla tutuklanmasıyla örgütün Suriye’deki varlığı sona erdi. Suriye istihbaratının Filistin kolu, örgütü ortadan kaldırma şerefine büyük bir yemek düzenledi ve kutlama yaptı. Ancak her ne kadar örgütün yönetici kademesi tutuklanmak suretiyle etkisizleştirilmişse de militan selefilik düşüncesi güçlenerek devam ediyordu. Suriye istihbaratının sevinci, bazı militan selefilerin istihbarat elemanlarına ait iki arabayı havaya uçurması hadisesi olarak bilinen “Kazaz Olayları”yla yarım kaldı. Suriye rejimi bu olayı çarpıtarak olayla ilişkili kişileri Suriye devlet televizyonuna çıkarmak suretiyle Lübnan’daki

Suriye rejimi, 2008’den 2011 yılına kadarki süreçte militan-selefilik ile mücadeleye devam etti. Ancak bu çabalara rağmen Suriye’de militan-selefi hareket gizlice yaygınlaşmaya devam etti. Bu çabalar ise 2011’de Arap Baharı’nın patlak vermesiyle yeniden sonuç verdi.

Saad Hariri’nin başını çektiği 14 Mart Blok’una mal etmeye çalıştı.

Suriye rejimi, 2008’den 2011 yılına kadarki süreçte militan-selefilik ile mücadeleye devam etti. Ancak bu çabalara rağmen Suriye’de militan-selefi hareket gizlice yaygınlaşmaya devam etti. Bu çabalar ise 2011’de Arap Baharı’nın patlak vermesiyle yeniden sonuç verdi.

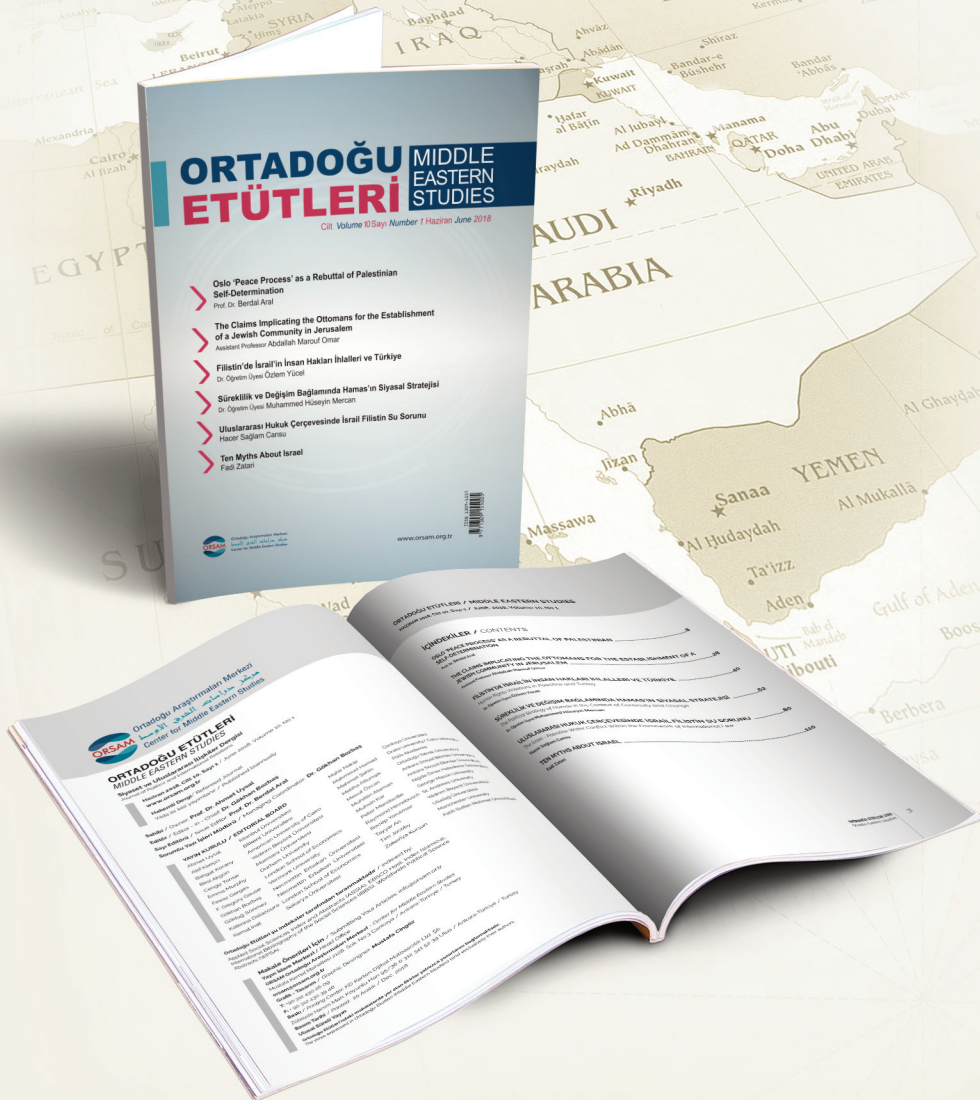
(Bu çalışma Suriye’de militan selefiliğin geçmişten günümüze gelişimini ele alan üç farklı yazının ilkidir. Bir sonraki çalışmada Suriye’de militan-selefiliğin 2011 halk ayaklanması sonrasında nasıl bir gelişim süreci geçirdiği ele alınacaktır.)

Notlar

ORTADOĞU ETÜTLERİ

MIDDLE EASTERN STUDIES

Hakemli Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

ORSAM Yayınları

ORSAM, süreli yayınları kapsamında Ortadoğu Analiz ve Ortadoğu Etütleri dergilerini yayınlamaktadır. İki aylık periyotlarla Türkçe olarak yayınlanan Ortadoğu Analiz, Ortadoğu'daki güncel gelişmelere dair uzman görüşlerine yer vermektedir. Ortadoğu Etütleri, ORSAM'ın altı ayda bir yayınlanan uluslararası ilişkiler dergisidir. İngilizce ve Türkçe yayınlanan, hakemli ve akademik bir dergi olan Ortadoğu Etütleri, konularının uzmanı akademisyenlerin katkılarıyla oluşturulmaktadır. Alanında saygın, yerli ve yabancı akademisyenlerin makalelerinin yayımlandığı Ortadoğu Etütleri dergisi dünyanın başlıca sosyal bilimler indekslerinden Applied Sciences Index and Abstracts (ASSIA), EBSCO Host, Index Islamicus, International Bibliography of Social Sciences (IBBS), Worldwide Political Science Abstracts (WPSA) tarafından taranmaktadır.

Mustafa Kemal Mah. 2128. Sok.
No:3 Çankaya/Ankara

+90 (312) 430 26 09
+90 (312) 430 39 48

info@orsam.org.tr
www.orsam.org.tr

f in t y
orsamtr